ĢENERĀLADVOKĀTA M. POJAREŠA MADURU [*POIARES MADURO*] SECINĀJUMI,

sniegti 2007. gada 15. februārī [1]

1. Ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu *Verwaltungsgerichtshof* [Federālā Administratīvā tiesa] (Austrija) uzdod Tiesai divus jautājumus par 4. un 16. panta interpretāciju Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 7. marta Direktīvā 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem (pamatdirektīva) [2].

I — Lietas fakti, atbilstošās tiesību normas un prejudiciālais jautājums

2. *Tele2 UTA Telecommunication GmbH* (turpmāk tekstā — "prasītāja" jeb "*Tele2*") ir Austrijas uzņēmums, kas nodrošina elektronisko komunikāciju tīklus un pakalpojumus. 2004. gada 16. jūlijā tā lūdza piešķirt tai puses statusu, kā arī tiesības piekļūt lietas materiāliem tirgus analīzes administratīvās procedūras ietvaros, kuru veica *Telekom-Control-Kommission* (turpmāk tekstā — "pārvaldes iestāde" jeb "*TCK*") saskaņā ar 2003. gada Telekomunikāciju likuma (*Telekommunikationsgesetz*, *BGBl.* I, 70/2003, turpmāk tekstā — "*TKG*") 37. pantu.

3. Saskaņā ar šo *TKG* 37. pantu, kura virsraksts ir "Tirgus analīzes procedūra":

"1. Pārvaldes iestāde pēc savas ierosmes regulāri, tomēr ne retāk kā divos gados, ņemot vērā Eiropas Kopienu noteikumus, veic 36. panta 1. punktā paredzētajos noteikumos definēto attiecīgo tirgu analīzi. Šajā procedūrā tiek noteikts, vai tad, kad tiek konstatēts attiecīgais tirgus, attiecīgajā tirgū vienam vai vairākiem uzņēmumiem ir būtiska ietekme, vai arī tiek noteikts, vai šis tirgus ir efektīvi konkurētspējīgs, atsaucot, saglabājot, grozot vai uzliekot īpašus reglamentējošus pienākumus.

2. Ja šajā procedūrā pārvaldes iestāde konstatē, ka attiecīgajā tirgū vienam vai

1 — Oriģinālvaloda — portugāļu.

2 — OV L 108, 33. lpp. (turpmāk tekstā — "pamatdirektīva").

vairākiem uzņēmumiem ir būtiska ietekme un tādējādi šis tirgus nav efektīvi konkurētspējīgs, tā šim (šiem) uzņēmumam (-iem) nosaka atbilstošus īpašus reglamentējošus pienākumus, kas minēti 38.–46. pantā vai 47. panta 1. punktā. Ja uzņēmumiem jau piemērotie īpašie reglamentējošie ietekmē attiecīgo tirgu, attiecībā uz uzņēmumiem tajos pārvaldes iestāde, ņemot vērā procedūras rezultātus un tiesiskā regulējuma mērķi, izdara grozījumus vai uzliek jaunus pienākumus.

3. Ja pārvaldes iestāde, pamatojoties uz procedūru, konstatē, ka attiecīgais tirgus ir efektīvi konkurētspējīgs un līdz ar to nevienam uzņēmumam tajā nav būtiskas ietekmes, tā nevar uzlikt īpašus reglamentējošus pienākumus saskaņā ar 2. punktu, neskarot 47. panta 2. punktu; šajā gadījumā procedūra attiecībā uz šo tirgu netiek turpināta, pieņemot pārvaldes iestādes lēmumu, kas tiek publicēts. Ja šajā tirgū īpašie reglamentējošie pienākumi vēl joprojām tiek piemēroti uzņēmumiem, tos atsauc ar lēmumu. Šajā lēmumā arī jānosaka saprātīgs termiņš, kas nepārsniedz sešus mēnešus, lai šī atsaukšana stātos spēkā.

4. Eiropas Komisijas lēmumā minēto vairāku valstu tirgu gadījumā attiecīgās pārvaldes iestādes ciešā sadarbībā veic tirgus analīzi, ņemot vērā vadlīnijas par tirgus analīzi un ietekmes novērtējumu tirgū, un saskaņotā veidā konstatē, vai vienam vai vairākiem uzņēmumiem tajā ir būtiska ietekme, vai arī konstatē, vai tirgus ir efektīvi konkurētspējīgs. 1., 2., 3. un 5. punkts ir piemērojami pēc analoģijas.

5. Vienīgi tiem uzņēmumiem, kuriem ir noteikti, grozīti vai atsaukti īpašie reglamentējošie pienākumi, ir puses statuss.

6. Komunikāciju pakalpojumu vai tīklu lietotājiem ir jāsadarbojas 36. un 37. pantā paredzētajā procedūrā tiktāl, ciktāl tas ir noteikts 90. pantā.

7. Pārvaldes iestāde publicē saskaņā ar 2. un 4. punktu pieņemtos lēmumus un nosūta to kopiju Eiropas Komisijai.

[..]”

4. Šis *TKG* 37. pants par tirgus analīzes procedūru transponē pamatdirektīvas 16. pantu, kura virsraksts arī ir "Tirgus analīzes procedūra", un tajā paredzēts:

"1. Cik vien iespējams drīz pēc rekomendācijas vai jebkādu tās atjauninājumu pieņemšanas valsts pārvaldes iestādes veic attiecīgo tirgu analīzi, iespēju robežās ņemot vērā vadlīnijas. Dalībvalstis nodrošina, ka šī analīze attiecīgos gadījumos ir veikta sadarbībā ar valsts kompetentajām iestādēm [valsts iestādēm, kas ir atbildīgas par konkurenci].

2. Ja valsts pārvaldes iestādei saskaņā ar Direktīvas 2002/22/EK (universālā pakalpojuma direktīva) 16., 17., 18. vai 19. panta vai [Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 7. marta] Direktīvas 2002/19/EK [par piekļuvi elektronisko komunikāciju tīkliem un ar tiem saistītām iekārtām un to savstarpēju savienojumu] (piekļuves direktīva[3]; turpmāk tekstā — "piekļuves direktīva") 7. vai 8. panta prasībām ir jānosaka, vai uzlikt, saglabāt, grozīt vai atsaukt pienākumus uzņēmumiem, tā, pamatojoties uz tās šā panta 1. punktā minēto tirgus analīzi, nosaka, vai attiecīgais tirgus ir efektīvi konkurētspējīgs.

3. Ja valsts pārvaldes iestāde secina, ka tirgus ir efektīvi konkurētspējīgs, tā neuzliek vai nepatur [nesaglabā] nekādus īpašos reglamentējošos pienākumus, kas minēti 2. punktā. Gadījumos, kad nozarei īpaši reglamentējoši pienākumi jau pastāv, tā atsauc šādus pienākumus, kas uzlikti uzņēmumam [uzņēmumiem] attiecīgajā tirgū. Personām, kuras ietekmējusi šāda pienākumu atsaukšana, dod piemērotu paziņošanas termiņu [par to paziņo piemērotā termiņā].

4. Ja valsts pārvaldes iestāde nosaka, ka tirgus nav efektīvi konkurētspējīgs, tā nosaka uzņēmumus, kam ir būtiska ietekme minētajā tirgū saskaņā ar 14. pantu, un valsts pārvaldes iestāde šādiem uzņēmumiem uzliek atbilstīgus īpašus reglamentējošus pienākumus, kas minēti šā panta 2. punktā, vai patur [saglabā] vai groza šādus pienākumus, ja tādi jau pastāv.

5. Gadījumā, kad vairāku valstu tirgi ir noteikti ar lēmumu, kas minēts 15. panta 4. punktā, attiecīgās valsts pārvaldes iestādes kopā veic tirgus analīzi, iespēju robežās ņemot vērā vadlīnijas, un izlemj par šā panta 2. punktā minēto reglamentējošo pienākumu saskaņotu uzlikšanu, saglabāšanu, grozīšanu vai atcelšanu.

3 — OV L 108, 7. lpp.

6. Saskaņā ar 3., 4. un 5. pantu [punktu] veiktie pasākumi ir pakļauti 6. un 7. pantā minētajām procedūrām."

5. Ar 2004. gada 6. septembra lēmumu pārvaldes iestāde noraidīja *Tele2* pieteikumu par to, lai tam piešķirtu puses statusu tirgus analīzes procedūrā, pamatojoties uz to, ka saskaņā ar *TKG* 37. panta 5. punktu vienīgi tie uzņēmumi, attiecībā uz kuriem ir noteikti, grozīti vai atsaukti īpašie reglamentējošie pienākumi, var būt puses tirgus analīzes procedūrās, nevis kāds cits uzņēmums; tas nav tieši prasītājas gadījums.

6. Prasītāja cēla prasību, apstrīdot minēto lēmumu *Verwaltungsgerichtshof*, jo *TKG* 37. panta 5. punkts ir pretrunā pamatdirektīvas 4. panta 1. punktam, kurā paredzētas "pārsūdzības tiesības". Šis 4. panta 1. punkts noteic, ka "dalībvalstis nodrošina to, ka valsts līmenī pastāv efektīvs mehānisms, saskaņā ar kuru jebkuram lietotājam vai uzņēmumam, kas nodrošina elektronisko komunikāciju tīklus un/vai pakalpojumus, kuru ir ietekmējis valsts pārvaldes iestādes lēmums, ir tiesības pārsūdzēt lēmumu pārsūdzības iestādē, kas ir neatkarīga no iesaistītajām pusēm. Šai iestādei, kas var būt tiesa, ir pieejama attiecīga pieredze, lai ļautu tai pildīt savas funkcijas. Dalībvalstis nodrošina to, ka tiek ņemti vērā lietas apstākļi un ka pastāv efektīva pārsūdzības kārtība. Līdz šādas pārsūdzības rezultātam valsts pārvaldes iestādes lēmums paliek spēkā, ja vien pārsūdzības iestāde neizlemj citādāk."

7. Prasītāja uzskata, ka *TCK* pieņemtais lēmums tirgus analīzes procedūras ietvaros ir lēmums pamatdirektīvas izpratnē, kas "ietekmē" ne vien konkrēto uzņēmumu, kuram tika noteikti, grozīti vai atsaukti īpaši reglamentējošie pienākumi, bet arī tā konkurentus. Faktiski šīs tirgus analīzes rezultāts tieši ietekmē tiesības, kuras dominējoša uzņēmuma konkurents var izmantot pret to.

8. Atbildētāja uzskata, ka pamatdirektīvas 4. panta 1. punkts nesniedz norādes par to, kas tiek "ietekmēts" ar konkrēto lēmumu. Pamatdirektīvas 6. pantā obligāti paredzētā apspriedes procedūra nodrošina, ka tieši ietekmētā uzņēmuma konkurenti piedalās tirgus analīzes procedūrā. Šis 6. pants, kura virsraksts ir "Apspriešanās un caurskatāmības mehānisms", noteic, ka, "izņemot

gadījumus, uz kuriem attiecas 7. panta 6. punkts, 20. vai 21. pants, dalībvalstis nodrošina to, ka, ja valsts pārvaldes iestādes saskaņā ar šo direktīvu vai īpašajām direktīvām paredz veikt pasākumus, kuriem ir būtiska ietekme uz attiecīgo tirgu, tās ieinteresētajām personām sniedz iespēju izteikt savu viedokli par pasākumu projektu pieņemamā termiņā. Valsts pārvaldes iestādes dara zināmas to valsts apspriedes procedūras. Dalībvalstis nodrošina vienota informācijas centra izveidi, caur kuru ir pieejamas visas aktuālās apspriedes. Valsts pārvaldes iestāde padara publiski pieejamus apspriedes procedūras rezultātus, izņemot gadījumus, kad informācija ir konfidenciāla saskaņā ar Kopienas un valsts tiesību aktiem par uzņēmējdarbības konfidencialitāti".

9. Šādos apstākļos, ņemot vērā vajadzību saņemt direktīvas 4. panta 1. punkta un 16. panta 3. punkta interpretāciju, *Verwaltungsgerichtshof* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus divus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai pamatdirektīvas 4. un 16. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ietekmētās personas jēdziens ietver arī tādus attiecīgajā tirgū konkurējošus uzņēmumus, kuriem tirgus analīzes procedūrā nav uzlikti, saglabāti vai grozīti īpaši reglamentējoši pienākumi?

2) Ja uz pirmo jautājumu tiek atbildēts apstiprinoši:

vai pamatdirektīvas 4. pants nepieļauj tādu valsts tiesību noteikumu, saskaņā ar kuru tirgus analīzes procedūrā tikai tiem uzņēmumiem, kuriem ir uzlikti, grozīti vai atsaukti īpaši reglamentējoši pienākumi, ir puses statuss?"

II — Analīze

10. Pamata prāvā jautājums ir par *Tele2* iesniegto pieteikumu *TCK*, lai tam piešķirtu puses statusu vai, citādāk izsakoties, lai tam tiktu piešķirtas tiesības piedalīties pārvaldes iestādes veiktajās tirgus analīzes procedūrās. Kā tas izriet no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, šāds puses statuss tirgus analīzes procedūrā saskaņā ar Austrijas administratīvajām tiesībām nozīmē tiesības tostarp iepazīties ar lietas materiāliem, uzzināt par pierādījumu izskatīšanas procedūras rezultātiem un iesniegt apsvērumus par šiem jautājumiem, kā arī tiesības celt prasības.

11. No tā izriet, ka saskaņā ar Austrijas tiesībām vienīgi tiem, kam tirgus analīzes procedūrā ir puses statuss, ir tiesības celt prasības. Šī ir tā saikne, ko iedibina Austrijas tiesības, starp puses statusu un tiesībām izmantot pārsūdzības iespējas, kas ļauj atklāt pirmā uzdotā jautājuma svarīgumu, tiktāl, ciktāl šis jautājums ir par to, vai no pamatdirektīvas 4. panta izriet, ka tādam uzņēmumam kā prasītājai pamata prāvā šajā lietā ir jāatzīst pārsūdzības tiesības, lai apstrīdētu valsts pārvaldes iestādes pieņemtus lēmumus tirgus analīzes procedūras ietvaros.

12. Tieši sakarā ar šo saikni starp puses statusu un pārsūdzības izmantošanu *Tele2* vispirms argumentē, ka pamatdirektīvas 4. pants tai piešķir efektīvas pārsūdzības tiesības, lai apstrīdētu pārvaldes iestādes pieņemtos lēmumus tirgus analīzes procedūras ietvaros. Turpinājumā tā uzskata — tā kā Kopienu tiesības tai nodrošina šādas efektīvas pārsūdzības tiesības, no tā izriet, ka tai arī ir jāatzīst tiesības kā pusei piedalīties tirgus analīzes procedūrā, kas notiek pirms tiesas. Vienīgi pilnīgas zināšanas par pirmstiesas procedūras stāvokli — kas varētu notikt vienīgi tad, ja tā tajā varētu piedalīties kā puse, — tai ļautu efektīvi īstenot savas pārsūdzības tiesības.

13. Pirmais jautājums, ko iesniedzējtiesa uzdod Tiesai, ir pēc būtības tas, vai pamatdirektīvas 4. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to tādam uzņēmumam kā prasītājai pamata prāvā tiek piešķirtas pārsūdzības tiesības, lai apstrīdētu tādas pārvaldes iestādes kā *TCK* lēmumu šajā lietā. Šis jautājums norāda uz jautājumu, vai jēdziens "ietekmētās puses" pamatdirektīvas 16. panta 3. punktā attiecas uz tādu uzņēmumu kā prasītāja pamata lietā. Uzdodot savu otro jautājumu, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai no pamatdirektīvas 4. panta izriet, ka tādam uzņēmumam kā prasītājai pamata prāvā, kad tai ir pārsūdzības tiesības, lai apstrīdētu pārvaldes iestādes pieņemtos lēmumus pēc tirgus analīzes administratīvās procedūras, šādā veidā ir atzīstamas tiesības piedalīties šajā pirmstiesas procedūrā kā pusei.

A — *Par pirmo jautājumu*

14. Vai pamatdirektīvas 4. pantā ir nodrošināta tiesiskā aizsardzība personām, kuras pašas nav pārvaldes iestādes lēmuma adre-

sātes, bet kuras nelabvēlīgā veidā ietekmē šis lēmums? Pēc būtības tas ir pirmais izvērtējamais jautājums.

15. Lai atbildētu uz šo jautājumu, vispirms ir jānosaka, pie kādas trešās personas kategorijas pieder prasītāja pamata prāvā. Pirmā jautājuma teksts vienkārši atsaucas uz konkurējošiem uzņēmumiem attiecīgajā tirgū. Tomēr no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka *Tele2* ir uzņēmuma, kam ir būtiska ietekme tirgū, konkurente, bet arī un precīzāk, šī uzņēmuma konkurente, kura tiesiskās attiecības var nelabvēlīgi ietekmēt pārvaldes iestādes pieņemtais lēmums tirgus analīzes procedūras ietvaros. Tādējādi šķiet, ka no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka tās ir ar uzņēmumu, kam ir būtiska ietekme, pastāvošas līgumattiecības, kas ir balstītas uz īpašajiem pienākumiem, kurus tam ir uzlikusi pārvaldes iestāde, nevis vienkārši konkurējošs stāvoklis attiecībā pret šo uzņēmumu, kas rada īpašo situāciju, kurā atrodas prasītāja šajā lietā. Šajā precīzākajā kontekstā ir jānosaka, vai tādam uzņēmumam kā prasītājai ir atzīstamas pārsūdzības tiesības saskaņā ar pamatdirektīvas 4. pantu.

16. Pamatdirektīvas 4. panta 1. punkts noteic dalībvalstīm pienākumu nodrošināt, lai valsts līmenī pastāv efektīvi mehānismi, saskaņā ar kuriem "jebkuram lietotājam vai uzņēmumam, kas nodrošina elektronisko komunikāciju tīklus un/vai pakalpojumus, kuru ir ietekmējis valsts pārvaldes iestādes pieņemts lēmums, ir tiesības pārsūdzēt lēmumu pārsūdzības iestādē, kas ir neatkarīga no iesaistītajām pusēm". Nedz pamatdirektīvas 4. pantā, nedz kādā citā šīs direktīvas tiesību normā nav atrodama definīcija jēdzienam "uzņēmums, kuru ir ietekmējis valsts pārvaldes iestādes pieņemts lēmums".

17. Iesniedzējtiesa iesaka, ka šajā jēdzienā ietilpstošā vārda "ietekmējis" 4. panta 1. punkta izpratnē izskaidrojums varētu būt 16. panta 3. punktā, tā kā šis pēdējais minētais pants noteic, ka "personām, kuras ietekmējusi" tādu nozares reglamentējošo pienākumu atsaukšana, kas uzlikti uzņēmumam, kam iepriekš ir bijusi būtiska ietekme tirgū, dod piemērotu paziņošanas termiņu. Es nedomāju, ka jēdziena "personas vai uzņēmumus, kurus ir ietekmējis", 4. panta izpratnē izskaidrojums varētu būt tāds, ka šis jēdziens vienkārši tiek pielīdzināts jēdzienam "personas, kuras ir ietekmējusi", šīs pašas direktīvas 16. panta 3. punktā.

18. Lai arī ir taisnība, ka vairākās valodu versijās tiek lietots viens un tas pats vārds

4. pantā un 16. panta 3. punktā [4], tostarp vārdi "affected" un "betroffen(en)" attiecīgi angļu un vācu valodā, citās valodās tiek lietoti dažādi vārdi [5]. Dažādu valodu versiju salīdzināšana šajos abos pantos tādējādi neļauj secināt, ka abiem jēdzieniem jābūt uzreiz vienai un tai pašai nozīmei. Turklāt, tā kā šajos abos direktīvas pantos ietvertajiem jēdzieniem nav, kā to redzēs vēlāk, acīmredzamas interpretācijas, šķiet, ka atsauce uz 16. panta 3. punktu, lai izskaidrotu jēdzienu "ietekmējis" 4. panta 1. punktā, juridiski nozīmētu ieteikt, ka viens aklais vada otru aklo, lai izietu no labirinta.

19. Nepārprotami, manuprāt, tāds uzņēmums kā *Tele2* šajā gadījumā ir jāuzskata par "personu, kura ir ietekmēta", 16. panta 3. punktā un līdz ar to tai jābūt tiesībām uz to, ka atbilstošā termiņā tai tiek paziņots par lēmumu, ar kuru tiek atsaukti pienākumi. Uzņēmums, kam ir būtiska ietekme tirgū un kas ir lēmuma, ar ko tiek atsaukti īpašie pienākumi, adresāts, tiks acīmredzot informēts par šādu lēmumu, kurš to ietekmē un no kura tas gūst tiešu labumu. Šādā veidā nebūtu saprotams, ka Kopienu likumdevējs, tieši nodrošinot to, ka "personām, kuras ietekmējusi šāda pienākumu atsaukšana, dod piemērotu paziņošanas termiņu", ir vēlējies pieļaut tik lielu liekvārdību, paziņojot lēmumu, ar ko tiek atsaukti pienākumi, vienīgi uzņēmumiem, kuriem ir būtiska ietekme tirgū un kuri gūst labumu no lēmuma [6]. Tomēr tas, ka tāds uzņēmums kā *Tele2*, manuprāt, ir persona, kuru "ietekmē", pamatdirektīvas 16. panta 3. punkta izpratnē, nevar nozīmēt, ka prasītāja pamata prāvā ir uzreiz uzskatāma par personu, kuru "ietekmē", 4. panta 1. punkta izpratnē. Faktiski sekas tam, ka kādu uzņēmumu atzīst par personu, kuru ietekmē, 4. panta 1. punkta izpratnē, ir tādas, ka tam ir pārsūdzības tiesības, lai apstrīdētu to ietekmējušos pārvaldes iestādes lēmumus. Līdz ar to runa ir par īpašām 4. panta radītajām sekām, kuram ir citādi mērķi nekā ar 16. panta 3. punktu sasniedzamie mērķi, kad ar to personām, kuras "ietekmē", piešķir tiesības būt informētām par lēmumu. Šis brīdinājums ļauj personām, kuras "ietekmē", sagatavoties nelabvēlīgajai situācijai, ko radījis lēmums, ar ko atsaukti pienākumi, kas uzlikti uzņēmumam, kam iepriekš ir bijusi būtiska ietekme tirgū, pirms šī atsaukšana stājas spēkā.

20. No tā izriet, ka būtiskākais, lai noteiktu, vai tādu uzņēmumu kā prasītāju ietekmē

4 — Tostarp angļu, vācu, itāļu, spāņu, čehu, grieķu, zviedru valodas versijas.

5 — Arī portugāļu valodas versijā iepriekš minētajā 4. panta 1. punktā un 16. panta 3. punktā izmanto attiecīgi jēdzienus "prejudicadas" un "abrangidas", lai apzīmētu puses. Franču valodā arī tiek izmantoti atšķirīgi jēdzieni "affecté(e)" un puses, kas ir "concernées". Tādā pašā veidā holandiešu valodā arī tiek izmantoti atšķirīgi vārdi "getroffen" un "gevolgen".

6 — Šis 3. punkts atsaucas uz uzņēmumiem, kuriem ir būtiska ietekme un kuri ir lēmuma adresāti. Turpinājumā tas attiecas uz personām, kuras ir ietekmējusi [pienākumu] atsaukšana, lai tām piešķirtu tiesības, ka tām tiek paziņots par lēmumu. Ja uz šo paziņošanas pienākumu būtu tiesības vienīgi uzņēmumiem, kuri gūst labumu no atsaukšanas, dabiskāk būtu, ja likumdevējs nākamajā stadijā apstiprina, ka "šiem uzņēmumiem" (nevis "ietekmētajām personām") ir tiesības, ka tām tiek paziņots lēmums.

4. panta 1. punkta izpratnē, nevar būt tas, ka tas ir uzskatāms par personu, kuru ietekmē, 16. panta 3. punkta izpratnē un, ņemot vērā šīs tiesību normas īpašās sekas. Tā kā 4. panta 1. punktā nav norāžu par jēdziena "uzņēmumu, kuru ietekmējis", piemērošanas jomu, atbildei uz šādu jautājumu ir jābūt balstītai, kā to atgādina Beļģijas valdība savos rakstveida apsvērumos, uz 4. panta sasniedzamajiem mērķiem, ņemot vērā pamatdirektīvas kontekstu. Ja kāda Kopienu tiesību norma ir neskaidra, tādu vārdu nozīme, kuru interpretācija rada domstarpības, ir meklējama, ņemot vērā šīs tiesību normas un attiecīgā tiesiskā regulējuma mērķa kontekstu [7].

21. Acīmredzams, ka šis 4. panta 1. punkta mērķis ir nodrošināt, ka "*jebkura* lietotāja" vai "*jebkura* uzņēmuma, kas nodrošina elektronisko komunikāciju tīklus un/vai pakalpojumus un kuru ir ietekmējis valsts pārvaldes iestādes pieņemts lēmums", rīcībā ir efektīvs pārsūdzības mehānisms [8]. Šī panta teksts, ko sākotnēji piedāvāja Komisija, bija daudz īsāks un ierobežotāks, jo tajā bija vienīgi paredzēts, ka "dalībvalstis nodrošina, ka pastāv mehānisms, kas [..] [*ikvienam*] lietotājam vai [*ikvienam*] uzņēmumam, kas nodrošina elektronisko komunikāciju tīklus un/vai pakalpojumus, ļauj pārsūdzēt valsts pārvaldes iestādes pieņemtu lēmumu" [9]. Neatkarīgi no šīm 4. pantā iestrādātajām izmaiņām, kas nav nejaušas, preambulas divpadsmitais apsvērums, saskaņā ar kuru "jebkurai personai, uz kuru attiecas valsts pārvaldes iestādes lēmums, būtu jābūt tiesībām šo lēmumu pārsūdzēt", netika grozīts.

22. Pirmkārt, es piekrītu Komisijas, *Tele2* un Beļģijas valdības viedoklim, saskaņā ar kuru šajā pantā ir ietverts efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru šis princips, kas balstīts uz dalībvalstīm kopīgām konstitucionālajām tradīcijām, nozīmē, ka "indivīdiem ir jābūt nodrošinātām tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā attiecībā uz tiesībām, kuras izriet no Kopienu tiesiskās kārtības" [10]. Tādējādi tas prasa, lai pastāvētu tiesas kontrole ikvienam valsts iestādes lēmumam, kas atsaka kādas tiesības, ko piešķir Kopienu tiesības [11].

7 — Skat. tostarp 1980. gada 19. jūnija spriedumu lietā 803/79 *Roudolff* (*Recueil*, 2015. lpp., 7. punkts), 2000. gada 19. septembra spriedumu lietā C-287/98 *Linster* (*Recueil*, I-6917. lpp., 43. punkts) un 2003. gada 27. februāra spriedumu lietā C-373/00 *Adolf Truley* (*Recueil*, I-1931. lpp., 35. punkts).

8 — Mans izcēlums. Skat. 2006. gada 13. jūlija spriedumu lietā C-438/04 *Mobistar* (Krājums, I-6675. lpp., 41. punkts).

9 — Skat. Komisijas piedāvāto tekstu un Parlamenta labojumus (OV 2001, C 277, 92. un 98. lpp.).

10 — Skat. 2002. gada 25. jūlija spriedumu lietā C-50/00 P *Unión de Pequeños Agricultores*/Padome (*Recueil*, I-6677. lpp., 39. punkts un minētā judikatūra); it īpaši 1986. gada 15. maija spriedumu lietā 222/84 *Johnston* (*Recueil*, 1651. lpp., 17.–20. punkts); 2004. gada 1. aprīļa spriedumu lietā C-263/02 P Komisija/*Jégo-Quéré* (*Recueil*, I-3425. lpp., 29. punkts).

11 — Skat. 2000. gada 3. februāra spriedumu lietā C-228/98 *Dounias* (*Recueil*, I-577. lpp., 64. punkts) un 2002. gada 25. jūlija spriedumu lietā C-459/99 *MRAX* (*Recueil*, I-6591. lpp., 101 punkts un minētā judikatūra).

23. Pamatdirektīvas preambulas divpadsmitais apsvērums ir tieši jālasa, ņemot vērā šo principu, ko atspoguļo 4. pants. Šis apsvērums jālasa plašāk par to, ko liek saprast tā teksts, tādējādi, ka ikvienai personai, kuru, tai izmantojot savas tiesības, ko piešķir Kopienu tiesiskā sistēma, ietekmē pārvaldes iestādes lēmums, nevis vienīgi lēmuma adresātam, ir atzīstamas pārsūdzības tiesības, lai apstrīdētu lēmumu saskaņā ar pamatdirektīvas 4. panta 1. punktu [12].

24. Otrkārt, ņemot vērā pamatdirektīvas 8. panta 2. punktā norādītos politikas mērķus un reglamentējošos principus attiecībā uz valsts pārvaldes iestādēm, pārvaldes iestādēm noteiktais mērķis veicināt "konkurenci elektronisko komunikāciju tīklu, elektronisko komunikāciju pakalpojumu un saistīto iekārtu un pakalpojumu nodrošināšanā" [13] nepārprotami atšķiras [14]. Kā to savos apsvērumos pareizi norādīja Dānijas valdība, direktīvas 4. panta 1. punkta šaura interpretācija, tādējādi, ka ar to netiek piešķirtas pārsūdzības tiesības personām, kas nav lēmuma adresātes, būtu grūti saderīga ar šādu konkurences veicināšanas mērķi. Šādas interpretācijas sekas būtu tādas, ka vienīgi saimnieciskās darbības subjekti, kuriem ir būtiska ietekme tirgū, *a priori* tiktu uzskatīti par ietekmētām personām. Citi konkurējošie saimnieciskās darbības subjekti, lai arī to tiesības, kas izriet no uzliktajiem, grozītajiem vai atsauktajiem īpašajiem pienākumiem, ietekmētu — attiecībā pret uzņēmumu, kam ir būtiska ietekme, — valsts pārvaldes iestādes lēmums, tiem atšķirībā no uzņēmuma, kam ir būtiska ietekme tirgū, būtu atņemtas jebkādas pārsūdzības tiesības, lai apstrīdētu šo lēmumu.

25. Tādējādi uzskatu, ka nedz 4. panta teksts, nedz vispārējais efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips, kuru atspoguļo 4. pants, nedz politikas mērķi un reglamentējošie principi attiecībā uz pārvaldes iestādēm — it īpaši mērķis veicināt efektīvu konkurenci — nepamato to, ka jēdziens "ietekmēts uzņēmums" 4. panta 1. punkta izpratnē ir interpretējams šauri, kā to iesaka Austrijas un Slovēnijas valdības, un tādējādi attiecas vienīgi uz uzņēmumiem, kuriem ir adresēti pārvaldes iestādes lēmumi.

26. Tieši pamatdirektīvas 4. panta nesašaurinātu interpretāciju, ņemot vērā efektīvu tiesību aizsardzības tiesā principu, Tiesa izvēlējās savā 2003. gada 22. maija sprie-

12 — Šajā sakarā jānorāda, ka 4. panta 1. punktā ir minēti lietotāji vai uzņēmumi, kurus *ietekmējis* pārvaldes iestādes lēmums, nevis lietotāji vai uzņēmumi, kuriem *adresēts* šāds lēmums.

13 — Skat. pamatdirektīvas 8. panta 2. punktu.

14 — Skat. arī pamatdirektīvas preambulas pirmo apsvērumu, kas pierāda "efektīvas konkurences telekomunikāciju nozarē pārejas periodā no monopola uz pilnīgu konkurenci" pastāvēšanas svarīgumu.

dumā lietā *Connect Austria* [15], kad tā interpretēja tiesību normu, kuru nepārprotami var uzskatīt par pamatdirektīvas 4. panta priekšteci. Runa ir par Padomes 1990. gada 28. jūnija Direktīvas 90/387/EEK par telekomunikācijas pakalpojumu iekšējā tirgus izveidi, nodrošinot telekomunikāciju tīklu padevi [16], ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes 1997. gada 6. oktobra Direktīva 97/51/EK [17], 5.a panta 3. punktu.

27. Iepriekš minētajā lietā tāpat kā šajā lietā prasību bija cēlusi trešā persona. Tiesa vispirms atgādināja, ka dalībvalstīm katrā gadījumā ir jānodrošina efektīva "to individuālo tiesību aizsardzība, kas izriet no Kopienu tiesiskās kārtības" [18], un ka Direktīvas 90/387 5.a panta 3. punkts noteic pienākumu "dalībvalstīm nodrošināt, ka valsts līmenī pastāv atbilstoši mehānismi, kas personai, kuru ietekmē valsts pārvaldes iestādes lēmums, ļauj to pārsūdzēt neatkarīgā iestādē". Tiesa vēl secināja, ka "prasība interpretēt valsts tiesības saskaņā ar Direktīvu 90/387 un prasība nodrošināt indivīdu tiesību efektīvu aizsardzību prasa valsts tiesām pārbaudīt, vai to valsts tiesību attiecīgie noteikumi piešķir indivīdiem tādas pārsūdzības tiesības, lai apstrīdētu valsts pārvaldes iestādes lēmumus, kuras atbilst Direktīvas 90/387 5.a panta 3. punktā noteiktajiem kritērijiem" [19]. Gadījumā, kad nav iespējama šāda valsts tiesību atbilstoša piemērošana, valsts tiesai, kuras kompetencē ir izskatīt prasības, kas celtas, apstrīdot valsts pārvaldes iestādes lēmumus, — ja tā nesaskaras ar valsts tiesību noteikumu, kas tieši nepieļauj tās kompetenci, — ir pienākums to nepiemērot [20].

28. Kā to savos apsvērumos uzsvēra Komisija un *Tele2*, Tiesa, šķiet, ir netiešā veidā atzinusi, ka Direktīvas 90/387 5.a panta 3. punktā paredzētās pārsūdzības tiesības ir paplašināmas, attiecinot tās arī uz trešām ietekmētajām personām, kurām, kā *Connect Austria*, nebija adresēti pārvaldes iestādes pieņemtie lēmumi, lai arī tās ietekmēja šie lēmumi [21]. Es tomēr uzskatu, ka tas, ka šis secinājums varētu pareizi izrietēt no iepriekš minētā

15 — C-462/99 (*Recueil*, I-5197. lpp.). Skat. arī jau par pamatdirektīvas 4. panta 1. punkta interpretāciju iepriekš minēto spriedumu lietā *Mobistar*, 40. un 43. punkts.

16 — OV L 192, 1. lpp.

17 — OV L 295, 23. lpp. 5.a panta 3. punkts Direktīvā 90/387, ko atcēla saskaņā ar pamatdirektīvas 26. pantu pamatdirektīvas stāšanās spēkā brīdī, noteica, līdzīgi kā pamatdirektīvas 4. panta 1. punkts, ka "dalībvalstis nodrošina, ka valsts līmenī pastāv atbilstoši mehānismi, kas ļauj personai, kuru ir ietekmējis valsts pārvaldes iestādes lēmums, pārsūdzēt šo lēmumu iestādē, kas ir neatkarīga no iesaistītajām personām".

18 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Connect Austria*, 35. punkts.

19 — Turpat, 42. punkts.

20 — Turpat, 42. punkts.

21 — Tas ir tā, pat ja Tiesa savā spriedumā tieši neatzina ģenerāladvokāta Hēlhuda [*Geelhoed*] nostāju, kas savu secinājumu 48. punktā nepārprotami apstiprināja, ka "nav saprotams, ka trešās ieinteresētās personas, kuras tieši ietekmē lēmumi, nevar tos pārsūdzēt. Turklāt 5.a panta 3. punkta mērķis tieši ir aizsargāt arī tirgū jaunienākušo sabiedrību, tādas kā *Connect Austria*, intereses".

sprieduma lietā *Connect Austria*, pats par sevi neļauj atrisināt šo lietu. Faktiski Tiesa lietā *Connect Austria* izvērtēja jautājumu par to, vai Direktīvas 90/387 5.a panta 3. punkts bija jāinterpretē tādējādi, ka tam bija tieša iedarbība, nevis specifisku jautājumu par to, vai jēdziens "personu, kuru ietekmējis lēmums", šī panta izpratnē iekļāva tādu uzņēmumu kā *Connect Austria*, pastāvot attiecīgās lietas apstākļiem. Tādējādi Tiesa nepievērsās īpaši jautājumam — kas ir šīs lietas pamatā — lai noteiktu nosacījumus, kādos trešā ietekmētā persona, tāda kā *Tele2*, var tikt uzskatīta par tādu, kuras tiesības ietekmē pārvaldes iestādes pieņemts lēmums.

29. Jāatgādina, ka pamatdirektīvas 4. panta 1. punkta pamatā, pirmkārt, ir prasība piešķirt efektīvu tiesību aizsardzību tiesā *tiesībām, kuras indivīdiem izriet no Kopienu tiesiskās kārtības*. Kā to savos apsvērumos atgādināja *Tele2* un Komisija, jāatzīst, ka daži īpašie pienākumi, kas uzlikti uzņēmumiem, kuriem ir būtiska ietekme tirgū, saskaņā ar pamatdirektīvas 16. panta 3. un 4. punktu un piekļuves direktīvas noteikumiem, uz kuriem tajā ir izdarīta atsauce, tieši ir aizsargpasākumi, kas paredzēti konkurentu interesēs, un tādējādi tie var piešķirt tiem tiesības. Kā viens no šiem pasākumiem ir, piemēram, pasākums, ko veic pārvaldes iestāde saskaņā ar piekļuves direktīvas 8. pantu [22], it īpaši pienākums nediskriminēt konkurentus (piekļuves direktīvas 10. pants) un pienākums dot pieeju konkurentiem tīkla iekārtām (piekļuves direktīvas 12. pants).

30. It īpaši attiecībā uz piekļuves direktīvas 12. panta 1. punktā paredzētajiem pienākumiem piekļūt tīklam šis pants noteic, ka valsts pārvaldes iestādes saskaņā ar 8. panta noteikumiem var uzlikt operatoriem pienākumu izpildīt pamatotus piekļuves un izmantošanas pieprasījumus īpašiem tīkla elementiem un ar to saistītām iekārtām *inter alia* situācijās, kad valsts pārvaldes iestāde uzskata, ka piekļuves atteikums vai nepamatoti noteikumi un nosacījumi, kuriem ir līdzīga ietekme, kavēs ilgstoša konkurences tirgus izveidi mazumtirdzniecības līmenī vai nebūs lietotāju interesēs [23]. Tāpat kā pamatdirektīvas 10. pantā

22 — Saskaņā ar piekļuves direktīvas 1. panta 2. punktu ar šo direktīvu "izveido tiesības un pienākumus operatoriem un uzņēmumiem, kas vēlas saņemt savstarpēju savienojumu un/vai piekļuvi to tīkliem vai ar tiem saistītām iekārtām".

23 — Šajā pašā tiesību normā ir paredzēti vairāki īpašie pienākumi, kurus var uzlikt operatoriem, tostarp pienākums piešķirt trešām personām piekļuvi noteiktiem tīkla elementiem un/vai iekārtām, tostarp atsevišķu piekļuvi vietējai sakaru līnijai, un godprātīgi veikt pārrunas ar uzņēmumiem, kas pieprasa piekļuvi.

paredzētais nediskriminācijas pienākums šie pienākumi par piekļuvi īpašiem tīkla resursiem un to izmantošanu piešķir tiesības piekļuvē ieinteresētajiem konkurentiem. Tādējādi tie ir konkurenti, kuriem uzreiz ir tiesības, kas atbilst īpašajiem pienākumiem, kurus operatoram, kuram ir būtiska ietekme tirgū, ir uzlikusi pārvaldes iestāde [24].

31. Tādu pienākumu uzlikšana, kurus paredz piekļuves direktīvas 10. un 12. pants, tādējādi uzņēmumiem, kas ir konkurenti un tiesību ieguvēji, piešķir piekļuves tiesības un/vai tiesības uz nediskriminējošu attieksmi. Šo pienākumu uzlikšana faktiski prasa uzņēmumam, kam ir būtiska ietekme, nodot konkurentu rīcībā, pastāvot precīzi definētiem un nediskriminējošiem nosacījumiem, tīklus un/vai pakalpojumus, lai varētu nodrošināt elektronisko komunikāciju pakalpojumus [25]. Pastāvot šādiem apstākļiem, piemēram, valsts pārvaldes iestādes pieņemtam iespējamam lēmumam atsaukt šādus pienākumus, kas uzlikti uzņēmumam, kuram ir būtiska ietekme tirgū, ietekmētu tādu konkurentu tiesības, kas izriet no Kopienu tiesībām, kuri, kā *Tele2*, ir šī uzņēmuma līdzlīgumslēdzējpuse.

32. Kā tas izriet no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu un prasītājas iesniegtajiem rakstveida apsvērumiem, lai arī *Tele2* bija tiesības, kas piešķirtas ar līgumu, kuru *Tele2* parakstīja ar uzņēmumu, kam iepriekš bija būtiska ietekme tirgū, šīs tiesības ir balstītas uz īpašajiem pienākumiem, kurus pārvaldes iestāde uzlikusi uzņēmumam, kam ir būtiska ietekme tirgū, saskaņā ar pamatdirektīvas 16. panta 4. punktu un tajā minētajiem piekļuves direktīvas noteikumiem. Nepārprotami *Tele2* ir noslēgusi līgumu ar uzņēmumu, kuram iepriekš ir bijusi būtiska ietekme, jo pārvaldes iestāde šim uzņēmumam uzlika noteiktus pienākumus, kas tam lika noslēgt līgumu ar *Tele2*, ņemot vērā atsevišķus noteikumus. *Tele2* piekļuves tiesības tam piešķīra Kopienu tiesības tiktāl, ciktāl tas izriet no īpašajiem pienākumiem, kuri dominējošajam uzņēmumam ir uzlikti saskaņā ar Kopienu tiesībām.

33. No tā izriet, ka pārvaldes iestādes lēmumi, kas pieņemti, pamatojoties uz pamatdirektīvas 16. panta 3. punktu, kas groza vai atsauc piekļuves pienākumus, kas iepriekš uzlikti uzņēmumam, kam ir būtiska ietekme tirgū, ietekmē attiecīgās tiesības, kas piešķirtas ar Kopienu tiesībām. Ja kāds konkurējošs uzņēmums saglabā līgumtiesiskās attiecības ar uzņēmumu, kam ir būtiska ietekme, un ja šīs attiecības pamatojas uz īpašajiem pienākumiem, ko tam uzlikusi pārvaldes iestāde, tam ir atzīstamas pārsūdzības tiesības saskaņā ar pamatdirektīvas 4. pantu, lai apstrīdētu

24 — Šajā ziņā skat. piekļuves direktīvas preambulas sesto apsvērumu, saskaņā ar kuru "tirgos, kur joprojām turpina pastāvēt ļoti atšķirīga spēku sadale sarunās starp uzņēmumiem un kur daži uzņēmumi izmanto citu uzņēmumu nodrošināto infrastruktūru to pakalpojumu sniegšanai, ir lietderīgi izveidot sistēmu, lai nodrošinātu to, ka tirgus darbojas efektīvi. Ja komerciālās sarunas neizdodas, valsts pārvaldes iestādēm būtu jāspēj nodrošināt atbilstīga piekļuve pakalpojumiem un to savstarpējais savienojums".

25 — Skat. jēdziena "piekļuve" definīciju piekļuves direktīvas 2. panta a) apakšpunktā.

pārvaldes iestādes lēmumus, kuri, iespējams, groza vai atsauc šādus pienākumus [26].

34. Tiesas sēdē tika apspriests jautājums par to, vai konkurentiem, kuriem nav līgumtiesisko attiecību ar uzņēmumu, kam iepriekš ir bijusi būtiska ietekme tirgū, arī jābūt pārsūdzības tiesībām saskaņā ar pamatdirektīvas 4. pantu. Atbilde uz šo jautājumu iesniedzējtiesai varētu būt lietderīga.

35. Tāpat kā *Tele2*, Komisija un arī Dānijas valdība to uzsvēra tiesas sēdē, uzņēmumiem, kuri, lai arī tiem vēl nav līgumtiesisko attiecību ar uzņēmumu, kam ir būtiska ietekme tirgū, ir izteikuši konkrētu vēlēšanos nodibināt šādas attiecības, lai piekļūtu šī uzņēmuma tīklam, arī ir piešķiramas 4. pantā paredzētās pārsūdzības tiesības. Gadījumā, kad pret konkurējošu uzņēmumu pārvaldes iestāde ir pieņēmusi lēmumu par īpašo pienākumu uzlikšanu, grozīšanu vai atsaukšanu uzņēmumam, kam ir būtiska ietekme un kas nevēlas nodibināt līgumtiesiskās attiecības, ko vēlas konkurējošais uzņēmums, šim konkurējošajam uzņēmumam vajadzētu būt Kopienu tiesībās garantētajām tiesībām. Tādējādi jāpieņem, ka konkurējošajam uzņēmumam šādos apstākļos var būt pārsūdzības tiesības, lai apstrīdētu pārvaldes iestādes lēmumus, ar ko pārkāpj Kopienu tiesības telekomunikāciju nozarē.

36. Vēl vairāk, es uzskatu, ka to mērķu aizsardzību, kurus sasniedz ar atbilstošo Kopienu tiesisko regulējumu telekomunikāciju nozarē, it īpaši konkurences veicināšanu, kurā saskaņā ar pamatdirektīvas 8. panta 2. punktu ir jāiesaista valsts pārvaldes iestādes, attaisno, ka pārsūdzības iespējas netiek piešķirtas vienīgi konkurentiem, kuriem ir līgumtiesiskās attiecības ar uzņēmumu, kam ir būtiska ietekme attiecīgajā tirgū.

37. Es it īpaši runāju par uzņēmumiem, kuriem nav līgumtiesisko attiecību ar uzņēmumu, kam ir būtiska ietekme, bet kurus kā uzņēmumus, kuriem Kopienu noteikumi, kuru mērķis ir veicināt konkurenci telekomunikāciju nozarē, tieši piešķir tiesības,

26 — Pēc analoģijas skat. 1985. gada 17. janvāra spriedumu lietā 11/82 *Piraiki-Patraiki* (*Recueil*, 207. lpp.) par prasību atcelt tiesību aktu, kuru cēla trešās personas, kuras ietekmēja Komisijas lēmums, ar ko atļāva dalībvalstij (konkrētajā lietā Francijas Republikai) izveidot ierobežotu sistēmu kokvilnas šķiedru importam no Grieķijas. Tiesa uzskatīja (19. punktā), ka "tas, ka pirms strīdīgā lēmuma pieņemšanas trešās personas noslēdz līgumus, kuru īstenošana tika paredzēta attiecībā uz mēnešiem, uz kuriem attiecās minētais lēmums, rada situāciju, kas tos nošķir salīdzinājumā ar jebkuru citu personu, kuru skar šis lēmums, tā kā to noslēgto līgumu izpildi pilnībā vai daļēji aizkavēja lēmuma pieņemšana". Skat. arī šī sprieduma 31. punktu.

negatīvi ietekmē pārvaldes iestādes lēmums, kas pieņemts tirgus analīzes procedūras ietvaros. Šiem uzņēmumiem bez līgumtiesiskajām attiecībām arī ir piešķiramas pārsūdzības tiesības saskaņā ar pamatdirektīvas 4. panta 1. punktu.

38. Ar pārsūdzības tiesību atzīšanu tiem, kuri to iepriekšējās tiesiskajās attiecībās ir ietekmēti, atsevišķos gadījumos var pietikt, lai tiktu efektīvi nodrošināti attiecīgo Kopienu tiesību noteikumos sasniedzamie mērķi. Tas izriet no tā, ka pastāv simetrija starp to tiesību aizsardzību, kas izriet no šīm tiesiskajām attiecībām, izmantojot attiecīgās pārsūdzības tiesības, kas ir piešķirtas līgumslēdzējiem, kurus ietekmē lēmums, un sabiedrības interešu aizsardzību, kuras nosaka Kopienu tiesību noteikums, pamatojoties uz kuru šīs attiecības tika nodibinātas. Tomēr ir iespējams, ka šī simetrija nav perfekta, it īpaši tiktāl, ciktāl intereses, kuras noteikums mēģina aizsargāt, attiecas uz noteiktu personu grupu, kurā, piemēram, nav iekļauti līgumslēdzēji. Šādā gadījumā šo tiesību ieguvēju un ar noteikumu veicināto interešu aizsardzība netiktu nodrošināta, ja pārsūdzības tiesības būtu vienīgi personām, kurām jau ir tiesiskās attiecības.

39. Tieši šāda asimetrija apstiprinās, ja runa ir par tādu Kopienu noteikumu piemērošanu, kuru mērķis ir nodrošināt efektīvu konkurenci telekomunikāciju nozarē, uzliekot, grozot vai atsaucot uzņēmuma, kam ir būtiska ietekme tirgū, pienākumus piekļuves piešķiršanai īpašiem tīkla elementiem un saistītajiem resursiem. Var loģiski pieņemt, ka nedz uzņēmumam, kam ir būtiska ietekme tirgū, nedz konkurentiem, kuriem jau ir ar līgumu piešķirtas piekļuves tiesības, nav interese celt prasību, lai apstrīdētu iespējamos lēmumus, ko pieņem pārvaldes iestāde par sliktu citiem uzņēmumiem, kuri tik tikko ienākuši tirgū un kuri varētu vēlēties nodibināt jaunas attiecības ar uzņēmumu, kam ir būtiska ietekme. Pārsūdzības tiesību atzīšana šādiem konkurējošiem uzņēmumiem, kuri vēl nav noslēguši līgumu, ir būtiska, lai nodrošinātu to konkurences mērķu reālu aizsardzību, kas paredzēti šajos Kopienu noteikumos, kuru mērķis ir veicināt jaunu uzņēmumu ienākšanu un iekļaušanos tirgū.

40. Pamatdirektīvas 4. panta 1. punkts līdz ar to ir jāinterpretē tādējādi, ka konkurējošie uzņēmumi, kuriem ir līgumattiecības ar uzņēmumu, kam ir būtiska ietekme attiecīgajā tirgū, un kuru tiesības ietekmē pārvaldes iestādes pieņemts lēmums par īpašo pienākumu atsaukšanu vai grozīšanu, vai uzņēmumi, kuri varētu vēlēties nodibināt līgumtiesiskās attiecības ar uzņēmumu, kam ir būtiska ietekme tirgū, un kurus kā uzņēmumus, kuriem Kopienu noteikumi, kuru mērķis ir veicināt konkurenci telekomuni-

kāciju nozarē, tieši piešķir tiesības, negatīvi ietekmē valsts pārvaldes iestādes lēmums, ir uzskatāmi par uzņēmumiem, kurus ietekmē valsts pārvaldes iestādes pieņemts lēmums tirgus analīzes procedūras ietvaros, un tādējādi tiem ir pārsūdzības tiesības, lai apstrīdētu šādu lēmumu.

B — *Par otro jautājumu*

41. Ja atbilde uz pirmo jautājumu būtu apstiprinoša, kā es to iesaku, jānosaka, vai tādam uzņēmumam kā prasītājai pamata prāvā, ja tai saskaņā ar pamatdirektīvas 4. panta 1. punktu ir pārsūdzības tiesības, ir sakarā ar to piešķirams puses statuss tirgus analīzes pirmstiesas procedūrā.

42. Runa ir par argumentāciju — varētu teikt, ka tā nav kopīga, — kas ir šo abu jautājumu pamatā. Parasti tiesību subjektam ir piešķiramas pārsūdzības tiesības tāpēc, ka tam ir tiesības [27]. Taču prasītāja uzskata, ka, tieši pretēji, no tā, ka Kopienu tiesības piešķir pārsūdzības tiesības, lai apstrīdētu pirmstiesas administratīvās procedūras ietvaros pieņemtos lēmumus, jāizriet arī tiesībām piedalīties šajā procedūrā. *Tele2* arī norāda, pirmkārt, ka, ja tiek pierādīts, ka pamatdirektīvas 4. pants tai piešķir, ņemot vērā efektīvu tiesību aizsardzības tiesā principu, pārsūdzības tiesības, lai apstrīdētu pārvaldes iestādes lēmumu saglabāt, grozīt vai atsaukt īpašos pienākumus, kas uzlikti uzņēmumam, kam ir būtiska ietekme, tas nozīmē, ka šīs pārsūdzības tiesības ir efektīvas. Nepastāvot iespējai iepazīties ar lietas materiāliem, piedalīties pierādījumu izvērtēšanā un iesniegt savus apsvērumus tirgus analīzes procedūrā, nav iespējams efektīvi sagatavot pārsūdzību, lai apstrīdētu pārvaldes iestādes pieņemtos lēmumus šajā procedūrā. Otrkārt, šādas tiesības piedalīties tirgus analīzes procedūrā ir piešķiramas, ņemot vērā arī tiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu.

43. Lai atbildētu uz šo otro *Verwaltungsgerichtshof* uzdoto jautājumu, vispirms jāatgādina, ka pamatdirektīvā nav iekļauta nekāda konkrēta tiesību norma, kurā būtu norādīts, kas ir puses 16. pantā minētajā pirmstiesas administratīvajā procedūrā. Šīs tiesību normas teksts nesniedz nekādu norādi šajā sakarā, ka *Tele2* jābūt tiesībām kā pusei piedalīties tirgus analīzes pirmstiesas procedūrā. Faktiski 16. panta 3. punkta trešais teikums vienīgi apstiprina, ka "ietekmētās personas" ir jāinformē iepriekš par īpašo pienākumu atsaukšanu. Nepārprotami, ka pamatdirektīvas 6. pants, uz kuru atsaucas

27 — Skat. iepriekš 22. punktu un minēto judikatūru.

16. panta 6. punkts, piešķir visām "ieinteresētajām personām" iespēju iesniegt savus apsvērumus par pasākumu projektiem, kurus pārvaldes iestādes domā veikt, un *Tele2* neapšaubāmi var tikt uzskatīta par ieinteresēto pusi šīs tiesību normas izpratnē. Tomēr šādas tiesības iesniegt apsvērumus apspriedes procedūras ietvaros nevar tikt sajauktas ar *Tele2* pieprasīto puses statusa piešķiršanu tirgus analīzes procedūrā, kurā ir aptvertas daudz plašākas tiesības, it īpaši tiesības iepazīties ar tirgus analīzes procedūras lietas materiāliem un iesniegt apsvērumus par pierādījumiem.

44. Tā kā nepastāv Kopienu tiesiskais regulējums jautājumā par pamatdirektīvas 16. pantā paredzētās tirgus analīzes pirmstiesas procedūras organizāciju un norisi, nav šaubu, ka šis jautājums būtībā ir jāatrisina saskaņā ar katras dalībvalsts procesuālajām tiesībām [28]. Tādējādi Austrijas tiesībām ir jāprecizē, vai tādam uzņēmumam kā prasītājai pamata prāvā ir puses statuss šajā pirmstiesas administratīvajā procedūrā. Apstiprinošas atbildes gadījumā šīm Austrijas tiesībām ir arī jānosaka, vai šim uzņēmumam minētajā pirmstiesas procedūrā var tikt piešķirtas procesuālās tiesības, kas nav tieši paredzētas 16. pantā, kā arī, protams, tiesības, kas ir neatņemamas apspriedes procedūrā un kuras tieši ir paredzētas 6. pantā. Kopienu tiesības *a priori* neprasa, lai valsts procesuālajās tiesībās visiem uzņēmuma, kam ir būtiska ietekme tirgū, konkurentiem piešķirtu tiesības piedalīties pamatdirektīvas 16. pantā paredzētajā tirgus analīzes procedūrā. Valsts likumdevējs var likumīgi uzskatīt par nelietderīgu padarīt smagnējāku pirmstiesas procedūru, kurā piedalās tāds pušu skaits, kas iespējami var izrādīties pārāk liels [29].

45. Tomēr jāuzsver, kā to Tiesa atzina līdzīgā kontekstā par tiesisko regulējumu, kurā noteikta tādu pārsūdzību procesuālā kārtība, kuru mērķis ir nodrošināt tiesību, kuras indivīdiem izriet no Kopienu tiesībām, aizsardzību, lai gan šis jautājums ir jāatrisina valsts tiesībām, tām ir jāievēro prasības, kas izriet no Kopienu tiesību vispārējiem principiem. It īpaši procesuālie noteikumi nevar būt nelabvēlīgāki par tiem, kas tiek piemēroti līdzīgām pārsūdzībām valsts līmenī (līdzvērtības princips), un tās nevar padarīt praktiski neiespējamu vai pārmērīgi sarežģītu to

28 — Šajā ziņā skat., piemēram, 1995. gada 14. decembra spriedumu lietā C-312/93 *Peterbroeck* (*Recueil*, I-4599. lpp., 12. punkts un minētā judikatūra).

29 — Skat. pamatdirektīvas preambulas 22. apsvērumu, kurā uzsvērts "savlaicīgu procedūru" svarīgums.

tiesību izmantošanu, kuras piešķir Kopienu tiesiskā kārtība (efektivitātes princips) [30].

46. Tieši efektivitātes princips ir tas, uz ko atsaucas prasītāja šajā lietā, lai pieprasītu tiesības piedalīties tirgus analīzes pirmstiesas procedūrā. Tieši tāpēc nav izslēgts, ka *Tele2* neiekļaušana kā pusi saskaņā ar *TKG* 37. panta 5. punktu tirgus analīzes procedūrā var ievērojami ierobežot tās Kopienu tiesībās atzītās pārsūdzības tiesības, lai apstrīdētu pārvaldes iestādes lēmumus, kuri ir pieņemti šādas procedūras ietvaros.

47. Varētu jautāt, vai konkrēta tiesību norma, tāda kā *TKG* 37. panta 5. punkts, kas šajā lietā nepiešķir *Tele2* puses statusu tirgus analīzes procedūrā, padara par neiespējamu vai ārkārtīgi sarežģītu pārsūdzības tiesību izmantošanu, lai apstrīdētu lēmumus, kas ir pieņemti šādas pirmstiesas procedūras ietvaros [31]. Izvērtējot šo jautājumu, ņemot vērā Austrijas procesuālās tiesības, jāizvērtē vairāki elementi, uz kuriem jau ir norādījusi Tiesas judikatūra [32]. Tāpat ir jāņem vērā šādas Austrijas normatīvā akta tiesību normas vietu visā procedūrā, procedūras norisi un tās īpatnības dažādās valsts instancēs.

48. Lai arī, protams, iesniedzējtiesai šajos apstākļos ir jānosaka, vai tas, ka uzņēmums, kuram saskaņā ar Austrijas tiesībām nav puses statuss tirgus analīzes procedūrā, šādā veidā uzskata, ka tā pārsūdzības tiesības ir kļuvušas par tīri formālām tiesībām, *a priori* nešķiet, ka prasītājas pieprasītās tiesības kā pusei piedalīties tirgus analīzes procedūrā ir vajadzīgas, lai tā varētu efektīvi pārsūdzēt pārvaldes iestādes lēmumus.

49. Valsts procesuālās tiesības ar vairākiem līdzekļiem var nodrošināt, lai tiesības pārsūdzēt tirgus analīzes procedūras ietvaros pieņemto lēmumu būtu efektīvas. Es vispirms un piemēra dēļ uzskatu, ka, pieņemot, ka pārvaldes iestādes pieņemtajā lēmumā ir sniegts atbilstošs pamatojums, ir iespējams

30 — 1998. gada 15. septembra spriedums lietā C-231/96 *Edis* (*Recueil*, I-4951. lpp., 19. un 34. punkts), 1998. gada 1. decembra spriedums lietā C-326/96 *Levez* (*Recueil*, I-7835. lpp., 18. punkts un minētā judikatūra), iepriekš minētais spriedums lietā *Peterbroeck*, 12. punkts un tajā minētā judikatūra, 2001. gada 20. septembra spriedums lietā C-453/99 *Courage* un *Crehan* (*Recueil*, I-6297. lpp., 29. punkts), 2002. gada 24. septembra spriedums lietā C-255/00 *Grundig Italiana* (*Recueil*, I-8003. lpp., 33. punkts), 2003. gada 10. aprīļa spriedums lietā C-276/01 *Steffensen* (*Recueil*, I-3735. lpp., 60. punkts), 2003. gada 4. decembra spriedums lietā C-63/01 *Evans* (*Recueil*, I-14447. lpp., 45. punkts) un 2004. gada 17. jūnija spriedums lieta C-30/02 *Recheio — Cash & Carry* (Krājums, I-6051. lpp., 17. punkts). Kā nesen pasludinātu skat. 2006. gada 5. oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-290/05 un C-333/05 *Nádasdi* un *Németh* (Krājums, I-10115. lpp., 69. punkts).

31 — Attiecībā uz līdzīgu analīzi par piemērojamajiem pierādījuma noteikumiem skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Dounias*, 69. punkts, un 1999. gada 9. februāra spriedumu lietā C-343/96 *Dilexport* (*Recueil*, I-579. lpp., 48. punkts). Skat. arī ģenerāladvokātes Štiksas-Haklas [*Stix-Hackl*] secinājumus iepriekš minētajā lietā *Mobistar*, 85. punkts.

32 — Skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Steffensen*, 66. punkts, lietā *Peterbroeck*, 14. punkts, 1995. gada 14. decembra spriedumu apvienotajās lietās C-430/93 un C-431/93 *Van Schijndel* un *Van Veen* (*Recueil*, I-4705. lpp., 19. punkts); iepriekš minēto spriedumu lietā *Levez*, 44. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Evans*, 46. punkts.

nodrošināt, ka tādam uzņēmumam kā *Tele2* ir vajadzīgā informācija, lai tā pārsūdzības tiesību īstenošana nekļūst praktiski neiespējama vai ārkārtīgi sarežģīta. Šāda saikne starp pienākumu norādīt pamatojumu un efektīvu tiesību aizsardzības tiesā principu iedibināta spriedumā lietā *Heylens* [33]. Pēc iepriekš minētā sprieduma lietā *Johnston* Tiesa šajā spriedumā apstiprināja, ka pārsūdzības iespēju tiesā esamība, lai apstrīdētu jebkuru valsts iestādes lēmumu, ar ko noraida tādu tiesību piešķiršanu, kas izriet no Kopienu tiesiskās kārtības, ir būtiska, lai indivīdam nodrošinātu efektīvu savu tiesību aizsardzību [34]. No šī efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principa Tiesa atzina kompetento valsts iestāžu pienākumu norādīt motīvus, pamatojoties uz kuriem ir balstīts to atteikums vai nu pašā lēmumā, vai vēlāk izsniegtā paziņojumā, kas sniegts pēc ieinteresētā indivīda lūguma [35].

50. Pabeidzot, es vēlos apspriest prasītājas izvirzīto otro argumentu par to, ka tiesības piedalīties tirgus analīzes procedūrā izriet no pamattiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu un vienlīdzīgu iespēju principu ievērošanas [36]. Es uzskatu, ka tie nav pieņemami. Šī argumentācija izriet no apgalvojuma, ka tirgus analīzes procedūra ir procedūra, kurā tiek ievērots sacīkstes princips starp uzņēmumu, kam ir būtiska ietekme tirgū, un konkurējošo uzņēmumu, tādu kā prasītāja. Taču tāds nav tirgus analīzes administratīvās procedūras gadījums, kuras ietvaros tiek pieņemti lēmumi par īpašo pienākumu uzlikšanu, grozīšanu vai atsaukšanu uzņēmumiem, kuriem ir būtiska ietekme tirgū.

51. Es tādējādi uzskatu, ka pamatdirektīvas 4. pants, izvērtējot to kopā ar efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principu, kas tajā ir ietverts, ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts procesuālie noteikumi, kas reglamentē lēmumu pieņemšanu tirgus analīzes procedūras ietvaros, padarot par praktiski neiespējamu vai ārkārtīgi sarežģītu pārsūdzības tiesību izmantošanu, lai apstrīdētu šādus valsts pārvaldes iestādes pieņemtus lēmumus. Iesniedzējtiesai ir jānosaka, vai, ņemot vērā Austrijas procesuālās tiesības, tāda tiesību norma kā *TKG* 37. panta 5. punkts, saskaņā ar kuru tādam uzņēmumam kā prasītājai šajā lietā ir atteiktas tiesības kā pusei piedalīties tirgus analīzes procedūrā, padara par neiespējamu vai ārkārtīgi sarežģītu šādam uzņēmumam saskaņā ar pamatdirektīvas 4. pantu piešķirto pārsūdzības tiesību izmantošanu.

33 — 1987. gada 15. oktobra spriedums lietā 222/86 (*Recueil*, 4097. lpp.).

34 — Turpat, 14. punkts.

35 — Turpat, 15. punkts.

36 — *Tele2* šajā sakarā atsaucas uz iepriekš minēto spriedumu lietā *Steffensen*, 2000. gada 11. janvāra spriedumu apvienotajās lietās C-174/98 P un C-189/98 P Nīderlande un *van der Wal*/Komisija (*Recueil*, I-1. lpp.) un Pirmās instances tiesas 1998. gada 19. februāra spriedumu lietā T-42/96 *Eyckeler & Malt*/Komisija (*Recueil*, II-401. lpp., 76.–78. punkts).

III — Secinājumi

52. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es uzskatu, ka Tiesai jāsniedz šāda atbilde uz *Verwaltungsgerichtshof* uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 7. marta Direktīvas 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem (pamatdirektīva) 4. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka konkurējošie uzņēmumi, kuriem ir līgumattiecības ar uzņēmumu, kam ir būtiska ietekme attiecīgajā tirgū, un kuru tiesības ietekmē pārvaldes iestādes pieņemts lēmums par īpašo pienākumu atsaukšanu vai grozīšanu, vai uzņēmumi, kuri varētu vēlēties nodibināt līgumtiesiskās attiecības ar uzņēmumu, kam ir būtiska ietekme tirgū, un kurus kā uzņēmumus, kuriem Kopienu noteikumi, kuru mērķis ir veicināt konkurenci telekomunikāciju nozarē, tieši piešķir tiesības, negatīvi ietekmē valsts pārvaldes iestādes lēmums, ir uzskatāmi par uzņēmumiem, kurus ietekmē valsts pārvaldes iestādes pieņemts lēmums tirgus analīzes procedūras ietvaros, un tādējādi tiem ir pārsūdzības tiesības, lai apstrīdētu šādu lēmumu;

2) Pamatdirektīvas 4. pants, izvērtējot to kopā ar efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principu, kas tajā ir ietverts, ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts procesuālie noteikumi, kas reglamentē lēmumu pieņemšanu tirgus analīzes procedūras ietvaros, padarot par praktiski neiespējamu vai ārkārtīgi sarežģītu pārsūdzības tiesību

izmantošanu, lai apstrīdētu šādus valsts pārvaldes iestādes pieņemtus lēmumus. Iesniedzējtiesai ir jānosaka, vai, ņemot vērā Austrijas procesuālās tiesības, tāda tiesību norma kā Telekomunikācijas likuma (*Telekommunikationsgesetz*) 37. panta 5. punkts, saskaņā ar kuru tādam uzņēmumam kā prasītājai šajā lietā ir atteiktas tiesības kā pusei piedalīties tirgus analīzes procedūrā, padara par neiespējamu vai ārkārtīgi sarežģītu šādam uzņēmumam pārsūdzības tiesību izmantošanu, ko tam piešķir pamatdirektīvas 4. pants.